

Til henvenderne

og

NLA Høgskolen

Vår ref.: 2021/46 (jf. 2020/168) Deres ref.:

Dato: 15.03.2021

Uttalelse om NLA Høgskolens ansvar for forskningsetikk

Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH) er et rådgivende organ som arbeider for å fremme god og etisk forsvarlig forskning. NESH er en del av forvaltningsorganet De nasjonale forskningsetiske komiteene (FEK), og medlemmene er oppnevnt av Kunnskapsdepartementet (KD) etter innstilling fra Forskningsrådet. Komiteen er faglig uavhengig og avgjør selv hvilke saker komiteen tar opp til behandling. En uttalelse fra NESH er rådgivende, som utgangspunkt for videre refleksjon og eventuelle endringer i praksis. Forskere og forskningsinstitusjoner har et selvstendig ansvar for å sikre at forskningen de utfører, er god og etisk forsvarlig.

NESH mottok høsten 2020 en henvendelse fra to ansatte ved NLA Høgskolen som tilkjennega en bekymring knyttet til høyskolens ansvar for forskningsetikk. Henvenderne framhevet blant annet at institusjonens verdidokument og tilsettingsreglement «forfekter et tradisjonelt samlivssyn med rett til å forskjellsbehandle (diskriminere) seksuelle minoriteter», og de hevdet videre at «disse dokumentene internt får en rekke konsekvenser som vi mener kommer i konflikt med forskningsetiske retningslinjer og forskningsetisk forsvarlighet» (henvendelse til NESH 09.11.2020).

Henvendelsen var omfattende, og etter tilbakemelding fra NESH ble saken avgrenset til relevante forskningsetiske spørsmål knyttet til forskning og verdier, akademisk frihet og kollegial kultur.

Helt overordnet spør henvenderne om det er en motsetning mellom institusjonens normative verdigrunnlag og forskningens verdier og normer:

- 1) Er NLA Høgskolens verdidokument forenlig med de forskningsetiske verdiene *saklighet, menneskeverdet og institusjonell uavhengighet*?
- 2) Oppfyller NLA Høgskolens tilsettingsreglement universalismenormen for akademisk frihet?
- 3) Ivaretar NLA Høgskolen sitt institusjonelle ansvar for å tilrettelegge for et miljø som fremmer god forskning? (henvendelse til NESH 09.11.2021)

Henvendelsen ble drøftet på NESH-møte 24. november 2020, og komiteen bestemte seg for å ta saken til behandling. Formålet med behandlingen er å drøfte prinsipielle forskningsetiske spørsmål og gi råd som kan bidra til å styrke institusjonens arbeid med forskningsetikk. NESH behandlet derfor saken på et selvstendig grunnlag. Det var nødvendig å innhente svar fra ledelsen ved NLA Høgskolen på de tre overordnede spørsmålene. NESH ba også om en utfyllende redegjørelse for «hvordan institusjonen arbeider med og sikrer ivaretagelse av forskningsetiske prinsipper», samt «informasjon om hvordan forskningsetiske prinsipper om åpenhet og faglig uavhengighet ivaretas ved ansettelser». NESH mottok en omfattende redegjørelse fra NLA Høgskolen 28.01.2021 (inkl. sju vedlegg), herunder verdidokumentet *Grunnlag og formål – en utdyping av NLA Høgskolens vedtekter* (datert 31.03.2020), en utredning om «Akademisk frihet» fra en arbeidsgruppe oppnevnt på initiativ fra styret ved NLA Høgskolen (datert 19.05.2020), og et eksemplar av «Tilsettingsreglement ved NLA Høgskolen» (udatert).

Saken ble behandlet på NESH-møte 4. februar 2021. Komiteen vurderte at Hadi Strømme Lile var inhabil i saken på grunn av hans kronikk «Diskriminering av NLA-studenter er ulovlig» (*Vårt Land* 21.01.2021), som direkte berører spørsmål om forskningens frihet. Lile var derfor ikke til stede under diskusjonen og har ikke deltatt i behandlingen av saken (jf. forvaltningsloven §§ 6 og 8). Komiteen har behandlet saken prinsipielt og på et selvstendig grunnlag, det vil si med utgangspunkt i de tre overordnede spørsmålene fra henvenderne og svarene i NLA Høgskolens redegjørelse. Saken er behandlet med henvisning til *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi* (2016), spesielt punkt 1. Forskningens normer og

verdier, punkt 2. Forskningens frihet, og punkt 31. Forpliktelse i kollegiale forhold.¹ Komiteen viser også til en tidligere rapport fra NESH om *Akademisk frihet i teologisk forskning* (2003).²

Etter at uttalelsen var ferdig og oversendt til partene 26.02.2021, kom NLA Høgskolen med omfattende merknader 03.03.2021. Offentliggjøringen av uttalelsen ble derfor utsatt i tråd med alminnelige saksbehandlingsregler. NESH har satt seg inn i og diskutert merknadene fra NLA, og komiteen har på denne bakgrunn revidert punktet om «forskerfellesskapet». For øvrig er det kun gjort språklige endringer for å gjøre innholdet lettere tilgjengelig.

Introduksjon

NLA Høgskolens verdimeslige basis og formål er definert i vedtektene og i verdidokumentet *Grunnlag og formål – en utdyping av NLA Høgskolens vedtekter*. I verdidokumentet står det at institusjonen «skal fremme og verne akademisk frihet» og at de ansatte skal arbeide «i overensstemmelse med anerkjente vitenskapelige, kunstfaglige, pedagogiske og etiske prinsipper». I NLA Høgskolens redegjørelse til NESH vektlegges det at høyskolens akademiske virke skjer i overensstemmelse med NESHs forskningsetiske retningslinjer. NESH presiserer at NLA Høgskolen i tillegg er forpliktet til å følge forskningsetikkloven, som legger til grunn at «forskning i offentlig og privat regi skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer».³

NLA Høgskolen hevder imidlertid at de *har rett* til å diskriminere ved ansettelse og begrense den individuelle akademisk frihet med henvisning til institusjonens samfunnsoppdrag:

Prinsippet om individuell akademisk frihet omfatter også institusjoner med et alternativt faglig eller verdimeslig grunnlag, men det er en forutsetning for virksomheten på denne typen institusjoner at det faglige eller verdimeslige grunnlaget innebærer noen begrensninger i den enkelte ansattes akademiske frihet. Dette kan for eksempel være forskningsetiske begrensninger eller verdibegrunnede rammer for undervisningen. (NLA Høgskolen, utredning om «Akademisk frihet», s. 7)⁴

¹ NESH (2016). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi*.

² NESH (2003). *Akademisk frihet i teologisk forskning*.

³ Forskningsetikkloven § 1.

⁴ NLA Høgskolen siterer her fra Op.prp. nr. 67 (2006–2007), s. 19.

Denne vurderingen er basert på at *utdanning* er definerende for samfunnsoppdraget. Derfor er det både nødvendig og legitimt ved tilsetting, hevder NLA Høgskolen i sin redegjørelse til NESH, å avveie anerkjente vitenskapelige og etiske prinsipper mot det livssynsbaserte verdigrunnlaget:

Dette forholdet må nødvendigvis stå i et visst spenn til universalismenormen: dersom høyskolen i rekrutteringssammenheng ikke kan søke etter kandidater som i tillegg til vitenskapelige kompetanse også deler høyskolens verdigrunnlag og ønsker å realisere høyskolens formål, kan ikke NLA Høgskolen utføre sitt samfunnsoppdrag. (NLA Høgskolens redegjørelse til NESH, s. 4)

NLAs begrunnelse for å fravike forskningens grunnleggende normer og verdier og for å begrense individuell akademisk frihet er i hovedsak basert på juridiske redegjørelser. Det er ikke sentralt for NESHs vurdering av saken, men blir kort kommentert avslutningsvis. NLAs begrunnelse bygger også på henvisninger til NESHs forskningsetiske retningslinjer. Komiteen finner at denne fortolkningen er misvisende.

NESH legger til grunn at NLA Høgskolen har en *overordnet* plikt til å fremme og verne forskningsetiske normer og verdier, herunder individuell akademisk frihet. NESH vektlegger at også *forskning* er en del av samfunnsoppdraget til NLA Høgskolen, og grunnleggende vitenskapelige normer og verdier kan ikke underordnes et livssynsbasert verdigrunnlag. NESH presiserer derfor at det *ikke er forenelig* med anerkjente forskningsetiske normer og verdier å begrense den individuelle akademiske friheten ved å binde vitenskapelig ansatte til en *livssynsbasert lojalitetsforpliktelse*. NESH legger også til grunn at en institusjonell identitet som et livssynsbasert alternativ i høyskolesektoren ikke gir grunnlag for en *alternativ* forståelse av vitenskap eller forskningsetikk. NESH viser til at anerkjente forskningsetiske normer gjelder *all forskning*. Tilslutning til anerkjente forskningsetiske normer er en forutsetning for å drive med *forskningsbasert undervisning* og *forskningsformidling*. Alternativet er å *ikke drive med forskning*. I fortsettelsen vil NESH underbygge disse forskningsetiske vurderingene med henvisning til de forskningsetiske retningslinjene.

Forskningens normer og verdier

I vedtektene § 5 står det at «NLA Høgskolen bygger på den kristne tro slik den er uttrykt i Bibelen og den evangelisk-lutherske bekjennelse» (Vedtekter for NLA Høgskolen, s. 1). Institusjonens livssynsbaserte basis blir utdypet i verdidokumentet, blant annet knyttet til «krav på livsvern fra unnfangelse til naturlig død» og at ekteskapet mellom mann og kvinne er forstått «som bærende norm i samlivsetikken». Verdidokumentet fremstår som en ideologisk redegjørelse som tidvis er veldig spesifikk, og det kan dermed danne grunnlag for å begrense den vitenskapelige virksomheten og den akademiske friheten på en utilbørlig måte.

Samtidig står det i verdidokumentet at «NLA Høgskolen har forskning, utviklingsarbeid, undervisning, veiledning og formidling som sine viktigste oppgaver». Det er også presisert at institusjonen arbeider «i overensstemmelse med anerkjente vitenskapelige, kunstfaglige, pedagogiske og etiske prinsipper».

Det sentrale spørsmålet er hvorvidt den verdimessige basisen til NLA Høgskolen, slik den er formulert i verdidokumentet, er forenelig med anerkjente forskningsetiske normer og verdier.

Vitenskapens grunnleggende normer er omtalt i det første punktet i NESHs retningslinjer. I humaniora og samfunnsvitenskap er ofte verdimessige vurderinger, fortolkning og vitenskapelig usikkerhet en integrert del av forskningen, men det er ikke en anledning til å fravike den vitenskapelige *sannhetsforpliktelsen*: «Vitenskapens viktigste forpliktelse er å søke sannhet [...] Vitenskapens normer har likevel en verdi i seg selv som retningsgivende både for forskerens sannferdighet og forskersamfunnets sannhetssøken.» Sannhetsforpliktelsen er et *ufravikelig krav* i all forskning: «Redelighet i dokumentasjon, konsistens i argumentasjon, upartiskhet i vurderinger og åpenhet om usikkerhet er felles forskningsetiske forpliktelser, uavhengig av verdimessig eller vitenskapsteoretisk posisjon.» (NESH 2016: 1)

NESH viser i denne sammenheng til en artikkel i *Kirke & Kultur* i 2005 av Ragnvald Kalleberg, tidligere leder i NESH, som også blir referert i redegjørelsen fra NLA Høgskolen:

Det er en perversjon hvis det foreligger styrende synspunkter som ikke kan diskuteres, om de nå er av politisk, økonomisk eller religiøs karakter. Man kan ikke underlegge

forskningsprosessen eksterne synspunkter, alle argumenter og forutsetninger skal kunne gjøres til gjenstand for kritisk analyse i den vitenskapelige diskurs. (Kalleberg 2005, s. 415)⁵

Også *universalismenormen* er sentral i denne sammenheng. Den ble fremhevet i NESHs rapport om *Akademisk frihet i teologisk forskning* (2003) med henvisning til Robert K. Mertons formulering av vitenskapens etos, slik også NLA referer i sin redegjørelse til NESH: «Universalisme inngår som en av normene i Robert K. Mertons innsirkling av vitenskapens normative grunnlag.» (NLAs redegjørelse til NESH, s. 2). Universalismenormen innebærer at vitenskapens normer og verdier ikke er lokale eller nasjonale, men går på tvers av fagområder og landegrenser. Kriteriene for vitenskap er ikke partikulære, men universelle. En vitenskapelig stilling skal derfor gå til den som er best kvalifisert. Å begrense vitenskapelige karrierer av andre grunner enn manglende vitenskapelige kvalifikasjoner, hindrer utviklingen av ny kunnskap. Fri adgang til å søke på og bli vurdert for vitenskapelige stillinger har derfor en funksjonell begrunnelse.⁶ I den nevnte artikkelen av Kalleberg presiseres universalismenormen i forbindelse med tilsetninger:

Den generelle universalismenormen er at kjønn, rase, alder eller konfesjon ikke skal telle ved testing av teser eller ved tilsetting i vitenskapelige stillinger. Det normale skal være åpen utlysning, hvor den som i åpen konkurranse vurderes som best kvalifisert, tilsettes. (Kalleberg 2005, s. 414–415, sitert i NLAs redegjørelse til NESH, s. 3)

NLA Høgskolen hevder imidlertid at de *legitimt* kan fravike universalismenormen ved tilsetting:

Som gjort rede for ovenfor, innebærer dette en viss innsnevring av universalismenormen, da andre forhold enn vitenskapelig kompetanse alene også tillegges vekt. Som nevnt er dette tillegget en nødvendig forutsetning for at NLA Høgskolen skal kunne utføre sitt samfunnsoppdrag. (NLAs redegjørelse til NESH, s. 6)

⁵ Ragnvald Kalleberg (2005). «Teologi, allmenn vitenskapsmoral, kultur- og samfunnsfagernes normativitet». *Kirke & Kultur* 110 (3), s. 409–421.

⁶ Robert K. Merton (1973 [1942]). «The Normative Structure of Science», i *The Sociology of Science: Theoretical and Empirical Investigations*, Chicago: Chicago University Press, s. 267–278.

NLA Høgskolen knytter i hovedsak dette samfunnsoppdraget til *undervisning* og viser til at studieplanene er forankret i institusjonens verdimesige basis: «Begrensningene i den akademiske friheten ved institusjoner med et særskilt verdigrunnlag vil primært komme til uttrykk i undervisningen» (NLAs redegjørelse til NESH, s. 3).

Verdimessige føringer som begrenser forskningens grunnleggende normer og verdier, er imidlertid ikke legitime hensyn ved tilsetting. Slike verdier kan derfor ikke begrunne diskriminering ved tilsetting i vitenskapelige stillinger. Både sannhetsforpliktelsen og universalismenormen er anerkjente forskningsetiske prinsipper og forutsetninger for å drive med forskningsbasert undervisning. Forskning er en del av samfunnsoppdraget til NLA Høgskolen, og all forskning må skje i henhold til anerkjente forskningsetiske normer og verdier

NLA Høgskolen begrunner også diskriminering ved tilsetting med henvisning til forskningsformidling og verdien av mangfold i det offentlige ordskiftet. NLA Høgskolen argumenterer for at dette innebærer en *utvidelse* av den akademiske friheten fordi det bidrar til et institusjonelt *mangfold*: «Nettopp på grunn av et verdigrunnlag som ikke alle deler, kan NLA bidra til en differensiert debatt der ulike synspunkter kommer til orde» (NLAs redegjørelse til NESH, s. 4). Her viser høyskolen blant annet til Aune-utvalget, som også vektlegger verdien av mangfold: «De private høyskolene, der mange av de små er livssynsbaserte, bidrar til at det samlet sett fortsatt er et relativt mangfoldig institusjonslandskap i Norge» (NOU 2020: 3, s. 110). NLA viser også til NESHs retningslinjer om forskningsformidlingens betydning for en velfungerende demokratisk offentlighet, som begrunnelse for «alternative akademiske institusjoner» (NLAs redegjørelse til NESH, s. 5).

NESH finner at denne henvisningen til de forskningsetiske retningslinjene er misvisende. NLA Høgskolens ansvar for å bidra til en velfungerende demokratisk offentlighet må være basert på anerkjente forskningsetiske normer, ikke begrunnet med et institusjonelt «verdigrunnlag som ikke alle deler». I likhet med forskningsbasert undervisning må også forskningsformidling bygge på forskning, basert på *anerkjente* normer og verdier (NESH 2016, Del F). Verdien av mangfold i det offentlige ordskiftet kan ikke begrunne at vitenskapelige institusjoner bygger på en *alternativ* forståelse av vitenskap og legger en *alternativ* forskningsetikk til grunn for virksomheten. Snarere må det være rom for mangfold *også internt* ved de vitenskapelige

institusjonene. Ved NLA Høgskolen kan dette rommet synes å være begrenset allerede i utgangspunktet, fordi folk som ikke deler høyskolens verdisyn blir diskriminert ved tilsettinger i vitenskapelige stillinger.

NESH understreker at et ideologisk eller livssynsbasert verdigrunnlag ikke kan legge begrensninger på forskningens grunnleggende normer og verdier. Forskningsetikk gjelder for all forskning. Alternativet er å ikke drive med forskning.

Individuell og institusjonell akademisk frihet

I verdidokumentet står det at NLA Høgskolen «skal fremme og verne akademisk frihet». Samtidig hevder institusjonen at det er *legitimt* å begrense individuell akademisk frihet med henvisning til lojalitetsplikt, slik det er formulert i den siste setningen i verdidokumentet: «Ansatte ved NLA Høgskolen vil arbeide i et fellesskap hvor de i konstruktivt samvirke realiserer høyskolens formål, i lojalitet mot høgskolens grunnlag» (NLAs verdidokument).

Denne *livssynsbaserte lojalitetsplikten* blir gjort bindende i forbindelse med ansettelser. I utlysningstekster fremheves livssynsbasert lojalitetsplikt som et vilkår: «NLA Høgskolen er en kristen høgskole og søker etter kandidater som vil bidra til at høgskolens formål realiseres ut fra dens verdimeslige grunnlag og arbeide i lojalitet mot dette. Vi ber om at dette kommenteres i søknaden» (Eksempel på stillingsutlysningstekst oversendt til NESH fra NLA Høgskolen). Også i tilsetningsreglementet blir livssynsbasert lojalitetsplikt fremhevet: «Ved tilsetting søkes det etter ansatte som vil bidra til at høgskolens formål realiseres ut fra dens verdimeslige grunnlag og arbeide i lojalitet mot dette» (Tilsetningsreglement ved NLA Høgskolen).

NLA Høgskolens begrunnelse for å begrense individuell akademisk frihet er i hovedsak basert på juridiske betraktninger, men det foretas også forskningsetiske avveininger med henvisning til NESHs retningslinjer:

Skal NLA Høgskolen kunne utføre sitt samfunnsoppdrag, er det en forutsetning at man tilsetter ansatte med høy vitenskapelig kompetanse. Men som det også går frem av NESH sine retningslinjer, kan de forskningsetiske normene noen ganger stå i et motsetnings-

forhold som gjør det nødvendig å balansere ulike hensyn opp mot hverandre (NESH, Forskningsetiske retningslinjer, 2016, s. 6). (jf. NLAs redegjørelse til NESH, s. 3).

NESH finner at denne forskningsetiske begrunnelsen er misvisende. Forskningsetiske normer kan balanseres mot hverandre, men det er *ikke* forsvarlig å fravike grunnleggende normer med henvisning til et ideologisk eller livssynsbasert verdigrunnlag.

I det andre punktet i retningslinjene presiserer NESH betydningen av akademisk frihet: «Vitenskapens normer om originalitet, åpenhet og etterprøvbarehet kan komme i konflikt med andre parters ønske om å hindre eller styre forskningen. Forskning må sikres mot ytre og indre press som begrenser utforskningen av velbegrunnede problemstillinger som kan gå på tvers av økonomiske, politiske, sosiale, kulturelle eller religiøse interesser og tradisjoner». Videre blir det presisert at den forskningsetiske normen om individuell akademisk frihet eksisterer uavhengig av lovfestingen av denne normen i universitets- og høyskoleloven i 2007, «samtidig som loven nå slår fast at undervisning og forskning skal skje i overensstemmelse med anerkjente vitenskapelige og etiske prinsipper» (NESH 2016: 2).

NESH er kritisk til at NLA Høgskolen i praksis begrenser den individuelle akademiske friheten ved å binde vitenskapelig ansatte til en *livssynsbasert lojalitetsforpliktelse*, som ikke er forenelig med anerkjente forskningsetiske normer og verdier. NLA Høgskolen har plikt til å påse at det livssynsbaserte verdigrunnlaget ikke legger begrensninger for og bindinger på den individuelle akademiske friheten til de vitenskapelig ansatte.

Forskerfellskapet

Alle forskningsinstitusjoner har et ansvar for å fremme en kollegial kultur preget av åpenhet, saklighet og kritikk, slik det fremgår av NESH retningslinjer i punkt 31 om forpliktelse i kollegiale forhold:

Forskningsinstitusjonene skal tilrettelegge for et miljø som fremmer god forskning. De må opprettholde en fruktbar diskusjonskultur og en produktiv forvaltning av faglig uenighet. De bør stimulere til allsidig rekruttering. De må ikke kneble kritikk ved å vise til lojalitetsforpliktelse eller krav om lydighet (NESH 2016: 31).

NLA Høgskolen uttrykker i sin redegjørelse at institusjonen anerkjenner dette ansvaret, og det vises til formelle tiltak som arbeidsmiljøutvalg, personalmøter og medarbeidersamtaler.

Uavhengig av slike administrative strukturer vil NESH understreke at individuell akademisk frihet er avgjørende for fremme god forskning og en god kollegial kultur.

NESH understreker også at vitenskapelige normer og verdier ikke er lokale og partikulære, men forankret i et bredere forskerfelleskap som går på tvers av institusjoner, fagområder og landegrenser. Én enkelt høyskole kan ikke fravike anerkjente forskningsetiske normer og verdier med henvisning til et livssynsbasert verdigrunnlag. I så måte er det avgjørende med tilstrekkelig avstand, med avklarte roller og ansvarsområder mellom eierne, styret, ledelsen og den faglige virksomheten ved institusjonen.

NESH presiserer at eierne og styret ved NLA Høgskolen må sikre at institusjonens forskningsetiske forpliktelser er ivaretatt.

Andre momenter

Både diskriminering og akademisk frihet er regulert i lovverket. NESH har ikke ansvar for lovtolkning og befatter seg derfor ikke med juridiske argumenter. Basert på den foregående forskningsetiske drøftingen vil NESH likevel påpeke noen juridiske premisser som kan være uklare, og som derfor bør presiseres av relevante offentlige instanser.

NESH legger til grunn at NLA diskriminerer ved tilsetninger. Det fremgår eksplisitt av § 1.1 i *Tilsettingsreglementet ved NLA Høgskolen* med henvisning til likestillings- og diskrimineringsloven § 9, som handler om lovlig forskjellsbehandling. I utgangspunktet er det forbudt å diskriminere «på grunn av kjønn, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk», og unntak forutsetter at forbudet a) har et saklig formål og b) er nødvendig for å oppnå formålet (§ 6).

NESH setter spørsmålstegn ved NLA Høgskolens juridiske begrunnelse for å diskriminere ved tilsetting i vitenskapelige stillinger, gitt at også forskning er en del av formålet.

Diskrimineringen er begrunnet i NLA Høgskolens utredning om akademisk frihet, og i § 1.3 i tilsetningsreglementet slås det fast at Lov om universiteter og høyskoler «hjemler retten til å utforme sitt eget faglige og verdimessige grunnlag innenfor de rammer som er fastsatt i eller i medhold av lov (§ 1-5 (2), jfr. 1-5 (1)).

I § 1-5 i universitets- og høyskoleloven er akademisk frihet definert på følgende måte:

§ 1-5. Faglig frihet og ansvar

(1) Universiteter og høyskoler skal fremme og verne akademisk frihet. Institusjonene har et ansvar for å sikre at undervisning, forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid holder et høyt faglig nivå, og utøves i overensstemmelse med anerkjente vitenskapelige, kunstfaglige, pedagogiske og etiske prinsipper.

(2) Universiteter og høyskoler har ellers rett til å utforme sitt eget faglige og verdimessige grunnlag innenfor de rammer som er fastsatt i eller i medhold av lov.

Det sentrale stikkordet i (1) er «anerkjente», og NESH presiserer at både undervisning og forskning skal utøves i overensstemmelse med *anerkjente* vitenskapelige og etiske prinsipper.

Det sentrale stikkordet i (2) er «ellers», og NESH presiserer at det verdimessige grunnlaget må utformes innenfor de rammer som *ellers* er fastsatt i (1).⁷

NESH setter spørsmålstegn ved NLA Høgskolens juridiske begrunnelse for at institusjonens verdimessige grunnlag kan begrense individuell akademisk frihet, herunder anerkjente vitenskapelige og etiske prinsipper. NESH viser i denne sammenheng til forskningsetikkloven (2017), som legger til grunn at «forskning i offentlig og privat regi skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer».

Konklusjon

Med utgangspunkt i de forskningsetiske retningslinjene har NESH følgende konklusjoner:

⁷ NESH viser her til Ot.prp. nr. 67 (2006–2007), s. 19 om tilføyelsen av «ellers»: «Bestemmelsen er i praksis særlig viktig for private institusjoner som er etablert på et privat grunnlag.»

NESH understreker at et ideologisk eller livssynsbasert verdigrunnlag ikke kan legge begrensninger på forskningens grunnleggende normer og verdier. Forskningsetikk gjelder for *all forskning*. Alternativet er å *ikke drive med forskning*.

NESH er kritisk til at NLA Høgskolen i praksis begrenser den individuelle akademiske friheten ved å binde vitenskapelig ansatte til en *livssynsbasert lojalitetsforpliktelse*, som ikke er forenelig med anerkjente forskningsetiske normer og verdier. NLA Høgskolen har plikt til å påse at det livssynsbaserte verdigrunnlaget ikke legger begrensninger for og bindinger på den individuelle akademiske friheten til de vitenskapelig ansatte.

NESH presiserer at eierne og styret ved NLA Høgskolen må sikre at institusjonens forskningsetiske forpliktelser er ivaretatt.

Med bakgrunn i den forutgående forskningsetiske drøftingen setter NESH også spørsmålstegn ved den juridiske begrunnelsen til NLA Høgskolen både for å diskriminere ved tilsetting og for å begrense vitenskapelig ansattes akademiske frihet.

Avslutningsvis vil NESH understreke at denne uttalelsen er rådgivende. NLA Høgskolen har et selvstendig ansvar for å sikre at forskningsetikken er ivaretatt i hele institusjonen. NESH bidrar gjerne med ytterligere råd og veiledning i denne prosessen.

Med vennlig hilsen,

Elisabeth Staksrud

Leder, NESH

Vidar Enebakk

Sekretariatsleder, NESH

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi:

- Kunnskapsdepartementet
- Kulturdepartementet